
ПАМ'ЯТІ ВАДИМА ОДЕКСАНДРОВИЧА КУТАЙСОВА

---

17 травня 2019 р. відійшов у вічність доктор історичних наук Вадим Олександрович Кутайсов, провідний науковий співробітник відділу античної археології Інституту археології НАН України та Кримської філії Інституту археології НАН України. Ця сумна та передчасна втра-та залишила лауну в дослідженні античних пам'яток Західної Таврики.

В.О. Кутайсов народився 31 грудня 1956 р. в м. Сімферополі. Зацікавленість археологією привела його ще 11-річним школярем до археологічної експедиції відділу археології Криму Інститут археології НАН України, якою керував О.І. Домбровський. Участь у цих експедиціях та непересічна особистість О.І. Домбровського визначили весь подальший життєвий шлях В.О. Кутайсова. Після закінчення середньої школи він навчався у Сімферопольському державному університеті, де отримав кваліфікацію історика (1974—1979 р.). Навчання він весь час поєднував із роботою — працював на посаді робітника Кримської спеціальної науково-реставраційної виробничої майстерні, двірника-доглядача пам'яток архітектури відділу у справах будівництва та архітектури Кримського обласного виконавчого комітету, вантажником, а також щорічно брав участь у новобудовних експедиціях відділу археології Криму Інституту археології НАН України. Після закінчення університету та служби у лавах Радянської армії він почав працювати у відділі археології Криму Інститут археології НАН України, де пройшов довгий посадовий і науковий шлях, починаючи від старшого лаборанта.

1980—1982 рр. В.О. Кутайсов, як керівник загону, очолював охоронні та наукові розкопки античного міста Керкінітида. Результати цих робіт високо оцінили фахівці, адже по суті відбулося відкриття нового античного міста з його житловими, оборонними спорудами, інфраструктурою. Ця обставина зумовила створення окремої Західно-Кримської експедиції Інституту в 1984 р., котра і зайнялася комплексним дослідженням Керкінітиди

та її некрополя. Не зважаючи на цілу низку складнощів у польових дослідженнях в м. Євпаторія, в умовах закритого відомчого санаторію, ці роботи виявилися успішними. Вони завершилися написання кандидатської дисертації «Античне місто Керкінітида VII—II ст. до н. е. (містобудівництво, фортифікація, житлова забудова)», яку Вадим Олександрович під керівництвом доктора архітектури С.Д. Крижицького успішно виконав та захистив в Інституті археології НАН України у Києві в 1987 р. За роки роботи В.О. Кутайсова у відділі археології Криму ІА НАН України, пізніше Кримська філія ІА НАН України та у відділі античної археології ІА НАН України на різних посадах, зокрема керівних (у різні роки він обіймав посади голови Польового комітету Кримської філії та завідувача античним відділом Кримської філії), Вадим Олександрович залишався допитливим польовим археологом. Після припинення розкопок у Керкінітиді, розпочалася успішна серія досліджень іншого міста Західної Таврики — Калос Лімена та його некрополя. У місті були відкриті основні оборонні вузли, міські ворота, цитадель, низка жилавих споруд та гос-

подарчих комплексів; на території некрополя — серія підкурганних поховань у сирцевих склепах. Саме зусиллями В.О. Кутайсова було створено державний Заповідник «Калос Лімен», суттєво оновлено експозицію музею в м. Чорноморськ. Характерною рисою його успішної наукової діяльності були вчасні та фахові публікації.

Загалом, Вадим Олександрович писав багато і охоче, він володів даром написання науково-популярних та краєзнавчих праць. У цій царині повною мірою розкрився ще один бік його таланту. В.О. Кутайсова дуже цікавила історія Євпаторії, її історичної забудови, історія караїмської общини цього міста. Він опублікував декілька книжок та низку статей, присвячених популяризації історико-культурної спадщини Євпаторії нового і новітнього часу, за що його й було обрано членом спілки письменників Криму. Крім того, за наукову діяльність та серію робіт про Керкінітиду В.О. Кутайсов отримав Державну премію Автономної Республіки Крим у 1994 р. в галузі науки, а також премії Республіканського фонду культури за внесок у галузі просвіти, тюркології та історії кримського народу в 1995 р. Упродовж багатьох років В.О. Кутайсов був членом Науково-методичної ради Республіканського комітету з охорони культурної спадщини.

Багаторічні наукові дослідження в Керкінітиді, Калос Лімені та загалом на хорі Херсонеса в Західній Тавриці, вивчення недостатньо

розроблених питань політичного, господарського та культурного розвитку цього регіону Північного Причорномор'я логічно призвели до появи ідеї узагальнювальної роботи. Докторську дисертацію «Античний поліс Керкінітида» було успішно захищено в Інституті археології НАН України в 2012 р.

Останніми роками В.О. Кутайсов переймався активним впровадженням і використанням інноваційних технологій у розвідку та фіксацію нових археологічних пам'яток Західного Криму; ним одноосібно та у співавторстві опубліковано серію монографій, присвячену деталізації археологічної карти Західного Криму. На жаль, передчасна смерть обірвала ці успішні роботи й задуми на майбуті пошуки.

Вадим Олександрович реалізував себе як успішний науковець. Він не залишив боргів перед наукою, вчасно публікуючи всі свої відкриття. Його експедиції акумулювали завжди багато молоді; дехто з них також стали професійними археологами. З ним було подекуди не просто, навіть у характеристиці, виданій відділом археології Криму зазначено, що він *«іноді занадто категоричний у судженнях»*. Проте, він був одним з нас, ми працювали разом з ним, брали участь у розкопках під його керівництвом, дискутували з ним і дуже поважали його.

Світла пам'ять Вадиму Олександровичу Кутайсову!

Друзі та колеги